

ארוע מספר 2 | יום רביעי ה- 5/12/07 | כ"ה כסלו תשס"ח

בשעה 18:00 במרכז בן-גוריון, קיבוץ שדה בוקר.

הגדת הפסח של יגור

מאת יהודה שרת

מקהלת הגליל העליון

מנצח: רון זרחי

מנחה: מוקי צור

תכנית הערב:

חלק ראשון:

פתיחה

- שיר השירים אשר לשלמה נערות סולניות
- הא לחמא עניא בריטון סולו
- עבדים היינו (פוסטולסקי) מקהלה רבתי (המקהלה והציבור)
- ואפילו כולנו חכמים דואט: סופרן ואלט
- מעשה ברבי אליעזר דואט: בריטון וסופרן
- ליל שימורים מקהלה
- אמר רבי אליעזר דואט: בריטון וסופרן
- למען תזכור מקהלה
- ליל שימורים מקהלה רבתי

שעבוד מצרים

- וכאשר יענו אותו המקהלה והציבור
- עבדים היינו לפרעה במצרים דואט: בריטון וסופרן

במדבר

- קומו תועי מדבר (ביאליק) מקהלה

חלק שני ("ערגת הגאולה ורצון התקומה של העם בתקופתנו"):

- והיא שעמדה שירת מענה: נערות ומקהלה רבתי
- אלהים אל דמי לך קריין ובריטון סולו לסרוגין
- שפוך חמתך מקהלה
- ישטפו פלגי הדמעות (קרצ'בסקי) מקהלה
- וקרב פזורינו (עיבוד: י. בראון) מקהלה רבתי
- חסל סידור פסח מקהלה נשים ונערות

הגדת הפסח של יגור מאת יהודה שרת:

יהודה שרת, חבר יגור, ולימים - אחרי הפילוג בקיבוץ המאוחד, חבר נווה ים, אחיו של ראש הממשלה השני של מדינת ישראל, היה איש רוח דגול, מוסיקאי מחונן, יוצר ממדרגה ראשונה ומנהיג תרבות גדול. מה פירוש מנהיג תרבות? אדם שהתרבות עיסקו, אך לא רק כיוצר אינדיבידואליסט, אלא כמי שמחולל יצירה תרבותית של חברה שלמה. לאישיותו הייחודית של ענק רוח זה, מחלוצי המוסיקה הישראלית וממעצבי החג המועד בארץ מוקדש מופע מחווה זה, הפותח את בוקרו השני של חג העשור של "צלילים במדבר".

יהודה יצר את ההגדה הקיבוצית הראשונה. עד הסדר שהוא ערך, נערכו בקיבוצים סדרי פסח שנעו בין הגעגוע לבית אבא ואמא בגולה ודבקות ברמה זו או אחרת בהגדה המסורתית, לבין הפניית עורף להגדה וקיום ערב סביב הגדה היתולית מקומית, ערב של שירה וריקודים וכו'. המהפכה שחולל יהודה, היא יצירת הגדה מהותית, איכותית, המבוססת אמנם על מסגרת ליל הסדר המסורתי, אך היא יצירה מקורית, ציונית, ארץ ישראלית, עשירה יותר, עדכנית יותר, מחברת בין ערכי היסוד וסמלי היסוד של ההגדה המסורתית, עם המטרות, הערכים והמציאות של הציונות, של ארץ ישראל המתחדשת, של ההתיישבות, של הקיבוץ. סדר פסח הקיבוצי, שיצר יהודה שרת, היה יצירה קהילתית, מתוך הקהילה, המבטאת את הקהילה ואת ערכיה ומבוצעת בידי חברי הקהילה.

יהודה שרת יצר הגדה, שאחד מיסודותיה המרכזיים הוא המרכיב המוסיקלי. הוא בנה את המקהלה של יגור, מקהלה רב דורית גדולה, וכמורה, מדריך ומנצח מוכשר מאוד אך גם תובעני בצורה קיצונית, הוא הפך אותה למקהלה ברמה ואיכות גבוהים ביותר, שקשה להאמין שכולה מבוססת על חברים בקיבוץ אחד של כמה מאות חברים. הוא הלחין את מרבית הסדר, והפך אותו לאורטוריה של ממש, שבוצעה בידי הלהקה, אך גם בידי הקיבוץ כולו, שלמד את הלחנים והיה למקהלה רבתי. התוצאה היתה אירוע משמעותי ביותר לכל השותפים בו. הסדר ביגור היה סדר המוני - הקיבוץ הוא גדול מאוד, ויחד עם האורחים הרבים מנה הסדר אלפי אנשים. יהודה הצליח לרתק את הקהל הרב הזה, הרב דורי הזה, שחלקו הגדול - עולים מארצות שונות, שהעברית אינה שפת אמם, ולחבר אותם לחוויה, כך שכולם לא רק ראו עצמם, אלא חשו ממש שהם עצמם יצאו ממצרים. על בסיס הסדר של יגור, נוצק הסדר המקובל בתנועה הקיבוצית, שקיבל פנים שונות בקיבוצים שונים והשתנה במשך השנים. אך ספק אם בעוד קיבוץ היה סדר כמו הסדר של יהודה שרת ביגור.

(כתב: אורי הייטנר)

הסדר של יגור היה אב-טיפוס לסדר הקיבוצי. הגדה חדשה ברוח הישוב המתחדש, שכוללת חלק נכבד המוקדש לאביב, חלקים מההגדה המסורתית וקטעים הקשורים ביציאה מעבודות לחרות במובן הרחב של המילה עם הקשרים אקטואליים. סדר המשתף את כל חברי וילדי הקיבוץ. היו קיבוצים נוספים שביצעו אותו בשלמותו, וקיבוצים רבים אחרים שאבו ממנו רעיונות ושירים (וכאשר יענו אותו, זכור את היום הזה, היום אתם יוצאים בחודש האביב, ליל שימורים, ועוד). אבל הביצוע של יגור היה מיוחד במינו, בין היתר בגלל אישיותו של יהודה שרת.

החזרות לקראת ה"סדר" התחילו חודשים לפני החג, ורוב הקיבוץ השתתף בהן: קריינים, נגנים, סולנים, מקהלת ילדים, מקהלת בוגרים, שירה בציבור. יהודה שרת הקפיד על קוצו של יוד, בקריאה ובשירה, רדה בציבור המשתתפים וחזר שוב ושוב עד שהביצוע היה לרוחו. מספרים שנהג לנעול את הדלתות כדי שאף אחד לא יברח מהחזרה. עוד מספרים, שבאחת החזרות, מאוחר בלילה, ראו אותו מציץ בשעונו, ומישהו צעק לו: מה אתה מסתכל בשעון? תסתכל בלוח השנה! גם אחרי שיהודה שרת עזב את יגור נמשכה שם המסורת של ביצוע "הסדר בנוסח יגור". במשך שנים נהג קול ישראל לשדר בערב פסח הקלטה של סדר יגור.

בקונצרט המחווה ליהודה שרת משתתפות מקהלת בוגרים ומקהלת ילדים, סולנים, קריינית ונגנים. הקהל מוזמן להצטרף בקטעי שירה בציבור.

על האמנים ועל המקהלות:

מקהלת הגליל העליון:

מקהלת הגליל העליון הוקמה בשנת 1978 על-ידי המועצה האזורית הגליל העליון. מנצחה הראשון היה סטנלי ספרבר. המקהלה מונה כ- 50 זמרים, תושבי אצבע הגליל ורמת הגולן. בבחירת הרפרטואר של המקהלה מושם דגש מיוחד על מוסיקה מתקופת הרנסנס והבארוק. כמה יצירות מופת מתוך רפרטואר זה בוצעו על-ידיה לראשונה בישראל, ביניהן "תפילות ערבית" מאת מונטוורדי, אורטורייט חג המולד מאת שיץ ועוד. ביצוע האורטוריה "משיח" מאת הנדל על-ידי המקהלה זכה לשבחים רבים, ופתח מסורת של השמעת היצירה באבו-גוש מדי שנה.

דגש נוסף ניתן למוסיקה ליטורגית יהודית, ובתחום זה ביצעה המקהלה יצירות רבות מאת סלומונה רוסי ("השירים אשר לשלמה") ולואיס לבנדובסקי ("תודה וזמרה"). המקהלה גם השתתפה בשחזור טקס "ערבית לשבת" כפי שהיה נהוג בווינה בראשית המאה ה-19 על-פי מוסיקה מאת שלמה זולצר. המקהלה יצאה פעמים אחדות לסיורי הופעות באירופה, ולאחרונה השתתפה בפסטיבל מוסיקה של חמש הדתות הגדולות במרקטאוברדורף, גרמניה.

מקהלת "צליל":

מקהלת "צליל" נוסדה בשנת 1987 ופועלת במרכז קלור של המועצה האזורית הגליל העליון. במקהלה משתתפים 30 ילדים ובני נוער בגילאים ב'-י"ב. המקהלה נפגשת פעמיים בשבוע במרכז קלור למוסיקה ולמחול, אליו מגיעים משתתפיה מכל רחבי הגליל - ערים, קיבוצים, מושבים ומושבות. המקהלה משתתפת בטקסים, קונצרטים, פסטיבלים ותחרויות בארץ ובחו"ל. במרץ 2006 זכתה המקהלה במדליית זהב בפסטיבל מקהלות ילדים ובני נוער שהתקיים בפראג. המקהלה מאופיינת בשירה אומנותית מהתקופות השונות ומוסיקה ישראלית. מלווה בפסנתר: דימה מלצב. פיתוח קול: חמוטל עתריה.

רון זרחי, מנצח:

רון זרחי, בן קיבוץ גניגר, בוגר המחלקה לניצוח וקומפוזיציה באקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בתל-אביב. התמחה בגרמניה בביצוע מוסיקה מוקדמת. היה מנצח של האנסמבל הקאמרי "א-קפלה ירושלים", של מקהלת האיחוד ושל מקהלת "גיתית" חיפה. כיום נמנה על סגל ההוראה של המדרשה למוסיקה במכללת לוינסקי ומנצח על מקהלת הגליל העליון.

אשרה יעקב, מנצחת:

אשרה יעקב, תושבת מטולה, ילידת תל-אביב. החלה דרכה בלימודי נגינה ותיאוריה בקונסרבטוריון "אנזאגי" - תל-אביב. לאחר הצבא למדה ב"אקדמיה למוסיקה ע"ש רובין" בירושלים, בעלת B.A בחינוך מוסיקלי. השתלמה בלימודי פיתוח קול, ניצוח ודיקטיקה של מקהלת ילדים אצל ארנון מרז, בסמינר "אורנים" ובסמינר "לוינסקי", וכמו כן, השתלמה בקורס ניצוח באיטליה. עוסקת בחינוך מוסיקלי לגיל הרך ובבית הספר וממשיכה בלימודים אקדמיים.

יעלה אביטל, סופרן:

יעלה אביטל, תלמידת האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בירושלים בהדרכתה של הגב' מרינה לויט. זוכת מלגת קרן התרבות אמריקה-ישראל מאז שנת 1998 - ובשנה זו זכתה במלגת הצטיינות בשירה בסגנון ברוק.

יעלה שרה ברסיטלים וקונצרטים רבים ברחבי ישראל. הרפרטואר שלה משתרע ממוסיקה עתיקה עד מוסיקה בת זמננו. כסולנית שרה בפסטיבל אבו גוש, פסטיבל כפר בלום, פסטיבל יחיעם פסטיבל "מוסיקה סאקרה". היא מרבה להופיע ברחבי הארץ ולהקליט לרדיו ולטלוויזיה כסולנית עם האנסמבלים "ארכדיה" (לאחרונה הופיעה עימם בפסטיבל מוסיקה עתיקה ביורק, אנגליה) ו"ספיריטו ברוקו" המתמחים במוסיקה עתיקה.

הופיעה עם תזמורת הבארוק בהדרכת דוד שמר, תזמורת רעננה, תזמורת רשות השידור - ירושלים, והתזמורת הקאמרית. לאחרונה השתתפה בתחרות בארוק בינלאומית לזמרים שהתקיימה בבלגיה, עברה לשלב הגמר וזכתה בפרס במקום הרביעי. במסגרת התחרות הופיעה עם תזמורת הבארוק של האקדמיה המלכותית - הולנד, קונצרט שהוקלט לרדיו צרפת ובלגיה.

יאיר פולישוק, בריטון

יאיר פולישוק, נולד בישראל. למד מוסיקה בבי"ס "מור" מטרו ווסט, ולאחר שירותו הצבאי החל את לימודי השירה והניצוח באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. במסגרת לימודיו לומד פיתוח קול אצל הגב' מרינה לויט. שר כזמר סולן (בריטון) בקונצרטים ברחבי הארץ. לאחרונה הופיע כסולן בביצוע יצירתו של יהודה שרת - הגדה לפסח נוסח יגור, הרקוויאם מאת ג. פורה, קנטטה 106 מאת י.ס. באך. כמו כן השתתף באופרה "הנער והקסמים" מאת מ.רוול שהועלתה במסגרת האקדמיה למוסיקה ומחול בירושלים.

שר מזה ארבע שנים במקהלות שונות, ביניהן, מקהלת מורן (בניצוחה של נעמי פארן), מקהלת עדי (בניצוחו של ישי שטקלר), המקהלה הקאמרית של האקדמיה למוסיקה בירושלים (בניצוחו של סטנלי ספרבר). כמו כן, חבר ברביעיית "barber shop" אשר מופיעה ברחבי הארץ.

במהלך השנה האחרונה השתתף בסדנת עבודה בהדרכתם של כריסטיאן אימלר, איריס גורן וצבי זמל, שנערכה במרכז למוסיקה "משכנות שאננים", וכן בסדנת עבודה "גוף האומן ככלי נגינה" לזמרים צעירים בהדרכתם של ריטה דאמס ועמי שמיר, שנערכה במרכז ע"ש פיליפיה בלומנטל. זוכה מלגה מאת "קרן רונן" למוסיקאים צעירים לשנת 2007.

מוקי צור, מנחה

מוקי (שמואל) צור - סופר עברי, מחנך, ביוגרף, היסטוריון ועורך. נולד בירושלים בשנת תרצ"ח 1938. בנערותו שהה עם משפחתו בארגנטינה, שם היה אביו יעקב צור שגריר ישראל. לאחר שירותו הצטרף עם גרעין התנועה המאוחדת לקיבוץ עין גב. צור הוא היסטוריון חשוב של תנועת העבודה, התנועה הקיבוצית, ושל ההתיישבות היהודית בעמק הירדן. בעשרות הספרים שכתב, ערך והקדים להם מבואות, הוא מביא את סיפורה של הציונות המעשית, כפי שבאה לידי ביטוי במפעל ההתיישבות הקיבוצי. בסיפוריו שבעל פה, פרש מוקי צור ביוגרפיות וסיפורי חיים של ראשי התנועה הקיבוצית, וכן של דמויות ייחודיות בתוכה. בין הביוגרפיות שכתב וערך: יהודה שרת - גיבור תרבות; אביב מוקדם - צבי שץ והקבוצה האינטימית; התשמע קולי, על רחל המשוררת; ואחרים.

כהיסטוריון טיפל צור בהתיישבות הכושלת של התימנים בכנרת בראשית המאה. וכן טיפל בתולדותיה של הקבוצה הראשונה ובהיסטוריה של חצר כנרת. מוקי צור הוא מעורכי ספר העדויות והמקורות "כאן על פני אדמה", שנדפס בכמה מהדורות, ומשמש מקור עשיר לתולדות התנועה הקיבוצית. צור התמודד עם משנתו של המשורר הפרטיזן אבא קובנר, בספרו "לעכב את הקריעה", וכן היה בין יוזמי ועורכי קובצי העדויות "שיח לוחמים", ו"שיח צעירים" בתנועה הקיבוצית, 1969. מוקי צור שימש בתפקידים ציבוריים אחדים, וביניהם מזכיר התנועה הקיבוצית. מוקי צור הוא "מוקי השובב", גיבור כמה מסיפוריה של דודתו ימימה אבידר טשרנוביץ.